

Gaja Zager Kocjan

Martina Mrakovčič

Barbara Horvat

**KAJ NAM
STALIŠČA DO
LJUBEZNI POVEDO
O INTIMNOSTI IN
ZADOVOLJSTVU
V PARTNERSKEM
ODNOSU?**

REGENTOVA 3
SI-6280 ANKARAN

UKMARJEVA 6
SI-6320 PORTOROŽ

BARBARA HORVAT
VELIKA POLANA 73

::POVZETEK

V NAŠI ŠTUDIJI SMO predpostavili, da lahko s stališči do ljubezni (lestvica stališč do ljubezni LAS) pojasnimo statistično pomemben delež variance v intimnosti (lestvica Sternbergove trikotne teorije ljubezni STLS – del, ki meri intimnost) in zadovoljstvu s partnerskim odnosom (lestvica zadovoljstva s partnerstvom CRI). Rezultati, dobljeni na vzorcu 136 udeležencev povprečne starosti 28 let, so potrdili našo hipotezo. V nasprotju s pričakovanji pa se je kot edini ljubezenski stil, ki pomembno napoveduje intimnost in zadovoljstvo, izkazal le eros. Slednje interpretiramo kot posledico visokih korelacij erosa z nekaterimi drugimi ljubezenskimi stili. Naši rezultati kažejo v smeri ugotovitev nekaterih preteklih študij, da sta intimnost in zadovoljstvo v odnosu konstrukta, ki sta pogosto razumljena kot sinonima. Poleg navedenega nas je zanimalo še, ali lahko podobne povezave med navedenimi spremenljivkami, kot so jih ugotavljale predhodne študije, potrdimo tudi na slovenskem vzorcu.

Ključne besede: intimnost, ljubezenski stili, zadovoljstvo s partnerskim odnosom

ABSTRACT

WHAT CAN THE VIEWS ON LOVE TELL US ABOUT THE INTIMACY AND SATISFACTION IN RELATIONSHIPS?

In our research we assumed that love styles (Love Attitudes Scale – LAS) significantly account for variation in intimacy (the intimacy scale of Sternberg Triangular Theory of Love Scale – STLS) and satisfaction in romantic relationships (Couples Relationship Inventory – CRI). Our results gathered on the sample of 136 participants with the mean age of 28 years confirmed our hypothesis. Contrary to our expectations Eros was the only love style that significantly accounted for variation in intimacy and relationship satisfaction. This could be the result of high correlations between Eros and some other love styles. Our results have shown similar outcomes as some other studies in which authors argued that intimacy and relationship satisfaction are often understood as the same constructs. We also tried to verify if similar connections between the variables already shown in previous studies can be confirmed on the Slovenian sample.

Key words: intimacy, love styles, satisfaction in romantic relationships

Raziskovanje romantičnih oziroma partnerskih odnosov je že od vsega začetka eden izmed temeljev psihološkega raziskovanja, ki je doživel razcvet v zadnjih 25 letih, ko so se zvrstile raznorazne študije navezanosti, intimnosti in soodvisnosti (npr: Hendrick in Hendrick, 1986; Hodgins in Liebeskind, 2003; Leak in Cooney, 2001; Sternberg, 1986), ki jih označuje predvsem bogat razvoj teoretičnega ozadja ter različni merski pristopi (Hendrick in Hendrick, 1989). S. Hendrick, Hendrick in Adler (1988) povzemajo nekaj temeljnih vprašanj, na katera so skušale odgovoriti pretekle študije s tega področja: kaj pogojuje uspešnost partnerske zveze, kaj pomeni nekoga ljubiti, kaj povzroča zadovoljstvo v partnerski zvezi, kaj se poruši, ko se poruši zveza? Iskanje odgovorov na tovrstna vprašanja, ki se pravzaprav porajajo že zelo zgodaj v naših življenjih, je tako spodbudilo strokovnjake, da so se posvetili preučevanju partnerskih odnosov.

::TIPOLOGIJA LJUBEZENSKIH STILOV

Sodobne raziskave v zvezi z ljubeznijo sledijo dvema izrazitima smerema. Prva je induktivna in vključuje poskuse, da bi se oblikovala nova teorija v zvezi z naravo ljubezni. Druga je deduktivna in temelji na teoretični tipologiji ljubezenskih stilov, na katere smo se osredotočili v naši raziskavi. Študije, ki sledijo tej smeri, večinoma uporabljajo lestvico LAS (Love Attitude Scale), ki sta jo oblikovala Hendrick in S. Hendrick (1986). Z njo ugotavljamo posameznikovo pripadnost enemu izmed šestih ljubezenskih stilov, kot jih je opredelil Lee (1973/1976, v Hendrick in Hendrick, 1986) in označujejo različne koncepcije ljubezni. Njegova teorija predpostavlja, da obstajajo trije temeljni ljubezenski stili: (a) eros – romantična ali strastna ljubezen, (b) ludus – igriva ljubezen in (c) storge – prijateljska ljubezen. Iz temeljnih primarnih stilov izhajajo trije sekundarni: (d) mania – kombinacija stilov ludus in eros, (e) pragma – kombinacija stilov storge in ludus ter (f) agape – kombinacija stilov eros in storge (Arnold in Thompson, 1996). Sekundarni ljubezenski stili predstavljajo kvalitativne transformacije primarnih stilov in niso zgolj njihov sestav. Čeprav so vsi stili v logičnem medsebojnem odnosu, ima vsak stil svoje kvalitativne lastnosti, ki so neodvisne od drugih stilov. Mere šestih ljubezenskih stilov so torej v ortogonalnem odnosu in predstavljajo medsebojno enakovredna stališča do ljubezni (Hendrick in Hendrick, 1986).

Naj podamo kratke opise navedenih stilov. Za eros, ki je sinonim za erotično, strastno ljubezen, je značilna zgodnja privlačnost in močna čustva, ki so usmerjena na partnerja. V ljubezenski stil ludusa se uvrščajo vse tiste osebe, ki izražajo svojo ljubezen preko ljubezenskih igriv z različnimi partnerji. Njihova ljubezen je manipulativna in nima intimnega pomena kot pri erosu.

Ljubezen, značilna za storge, ni ognjevitna kot je to značilno za ljubezenski stil eros, a je zato trajna, trdna in prizemljena. Vsebuje čustva, ki so v večji meri značilna za prijateljski odnos in nekoliko manj za ljubezenskega. Posamezniki s stilom pragma naj bi ljubezen načrtovali vnaprej. Tako morebitne partnerje najprej ocenijo po vnaprej določenih kriterijih in se šele nato odločijo, ali se bodo spustili v zvezo ali ne. Ljubezenski stil mania naj bi bil značilen predvsem v obdobju mladostništva. Osrednje čustvo, značilno za omenjeni stil, je negotovost, ki se kaže s strani obeh partnerjev. Z leti, ko se zveza med partnerjema utrdi in okrepi, ta negotovost v večini primerov izgine in manio nadomesti drug stil. Zadnji, šesti stil je agape. Posamezniki, uvrščeni v ta stil, naj bi bili nagnjeni k pretiranemu dajanju ljubezni, ki je od partnerja ne zahtevajo povrnjene v enaki meri. Iz tega razloga se takim osebam pripisuje visoka stopnja osebnostne čvrstosti (Hendrick in Hendrick, 1986; Hendrick in Hendrick, 1989).

::INTIMNOST

Intimnost številni avtorji (npr. La Guardia in Patrick, 2008; Sternberg, 1986) definirajo kot pomemben del vsakega ljubezenskega odnosa. Po medosebnem procesnem modelu se intimnost izoblikuje skozi transakcije samorazkrivanja in odzivnosti partnerja (Reis in Shaver, 1988; v La Guardia in Patrick, 2008; Laurenceau, Rovine in Barrett, 2005). Po tem modelu, vsak posameznik sporoča osebno relevantne informacije (verbalno ali neverbalno), odkrivajoč misli in čustva do drugega, partner pa se na to razkritje odzove s sprejemanjem, validacijo in skrbnostjo (Laurenceau, Rivera, Schaffer in Pietromonaco, 2004, v La Guardia in Patrick, 2008). Eden najpomembnejših raziskovalcev s področja intimnosti je zagotovo Sternberg (1986). V kontekstu njegove trikotne teorije se intimnost nanaša na občutja bližine, povezanosti in topline v ljubečem odnosu. V splošnem komponenta intimnosti v veliki meri izhaja iz emocionalne investicije v odnos. Vključuje občutja, ki se nanašajo na željo delati za dobro drugega, na doživljanje sreče z ljubljeno osebo, posebno spoštovanje ljubljene osebe, vzajemno razumevanje, deljenje sebe in svoje lastnine s to osebo, prejemanje in dajanje emocionalne opore, intimno komunikacijo in cenjenje ljubljene osebe. Ta občutja so le nekatera izmed teh, ki jih je mogoče zajeti znotraj komponente intimnosti, in ni potrebno občutiti vseh, da bi doživeli ljubezen. Po navadi jih ne doživljamo kot ločeno, ampak kot eno samo vsesplošno občutje (Sternberg, 1986).

::KAKO SE ZADOVOLJSTVO S PARTNERSKIM ODNOSOM POVEZUJE Z INTIMNOSTJO IN S STALIŠČI DO LJUBEZNI?

K. J. Prager (1997) v svojem delu ugotavlja, da je stopnja intimnosti pomemben prediktor zadovoljstva s partnerskim odnosom. Zadovoljstvo opredelimo kot srečo ter občutje uspeha in recipročnosti v odnosu med partnerjema (Hendrick in Hendrick, 1989). Podobne so tudi ugotovitve C. Sanderson in S. M. Evans (2001), da posamezniki, ki imajo več z intimnostjo povezanih ciljev v partnerskem odnosu, poročajo o večjem zadovoljstvu z odnosom. Svoje partnersko življenje si stukturirajo na način, ki povečuje verjetnost intimnih interakcij s partnerjem (npr. več samorazkrivanja v odnosu, več skupaj preživetega časa, več pozitivnega pogovora), kar še dodatno gradi intimnost v odnosu in tako povečuje zadovoljstvo z razmerjem. Razultate potrjuje tudi študija M. J. Zimmer-Gembeck in J. Petherick (2006) ter tako osvetljuje pomembno vlogo usmerjenosti k intimnosti v partnerskem razmerju, ki ima za svojo posledico več intimnih interakcij s partnerjem (večja je motivacija za tovrstne interakcije), kar nadalje rezultira v večjem zadovoljstvu s partnerskim odnosom – in obratno. Nekateri avtorji so se osredotočili predvsem na povezavo med emocionalno intimnostjo in zadovoljstvom z zakonom. Laurenceau in sodelavci (2005) so ugotovili, da se tako pri moških kot pri ženah dnevne ocene intimnosti pomembno povezujejo z globalno oceno zadovoljstva v zakonu. Cordova, Gee in Warren (2005) poročajo, da so žene, katerih moške imajo težave z izražanjem emocij, v zakonu manj zadovoljne, obratno pa to ne velja. Malone in Malone (1987, v Patrick, Sells, Giordano in Tollerud, 2007) menita, da je posameznik, ki razvije višji nivo intimnosti zmožen sebe v odnosu predstaviti bolj avtentično in učinkoviteje sporočati svoje potrebe partnerju. Tako je lahko zadovoljstvo pri parih z višjo stopnjo intimnosti v razmerju večje ali pa imajo taki pari večje kapacitete pri soočanju s težavami in spremembami v svojem razmerju. Podobno poročata tudi S. A. Mirgain in Cordova (2007), ki zaključujeta, da emocionalne spretnosti pomembno vplivajo na zadovoljstvo v zakonu, in sicer preko svojega vpliva na intimnost.

Hendrick in S. Hendrick (1989) sta med drugim ugotavljala povezavo med različnimi ljubezenskimi stili, kot jih meri LAS, in tremi komponentami ljubezni po Sternbergu (intimnost, strastnost in zavezanost). Za našo raziskavo so pomembne predvsem povezave ljubezenskih stilov z intimnostjo. Z intimnostjo pozitivno in statistično pomembno korelirata stila eros in agape. Nekoliko nižja pozitivna, vendar še vedno statistično pomembna je korelacija s stiloma storge in mania. Statistično pomembno negativno z intimnostjo korelira ludus, negativna, vendar ne več statistično pomembna pa je tudi korelacija s stilom pragma. Avtorja sta preverjala tudi povezavo posameznih

stilov ljubezni po LAS-u s podlestvicami, ki jih meri vprašalnik Relationship Rating Form (Davis in Todd, 1982, Davis in Latty-Mann, 1987, v Hendrick in Hendrick, 1989). Zanima nas predvsem povezava posameznih ljubezenskih stilov s podlestvico tega vprašalnika, ki meri zadovoljstvo v odnosu. Najvišje pozitivno in statistično pomembno z zadovoljstvom korelira eros, sledi agape ter na tretjem mestu mania. Pozitivno z zadovoljstvom v odnosu korelira tudi storge, vendar ta korelacija ni več statistično pomembna. Pomembno negativno z zadovoljstvom korelirata ludus in pragma (Davis in Latty-Mann, 1987, v Hendrick in Hendrick, 1989). Podobne rezultate v svojem delu navaja tudi Davis (1999) ki ob pregledu večih študij ugotavlja, da se kot najpomembnejši prediktorji zadovoljstva s partnerskim odnosom kažejo ljubezenski stili eros, agape in ludus. Tudi Hendrick, S. Hendrick in Adler (1988) zaključujejo, da se triada stilov eros, agape in ludus pomembno povezuje z zadovoljstvom v odnosu, izmed preostalih stilov pa noben ne kaže konsistentne povezave z zadovoljstvom ali tudi stabilnostjo partnerske zveze. Avtorji ugotavljajo tudi, da sta najpomembnejša napovednika zadovoljstva v odnosu stila eros in ludus (pri ženskah še mania).

::STA INTIMNOST IN ZADOVOLJSTVO S PARTNERSKIM ODNOSOM ENO IN ISTO?

Visoke korelacije med intimnostjo in zadovoljstvom s partnerskim odnosom, ki jih ugotavljajo različne študije (npr. Prager, 1997; Sanderson in Evans, 2001; Zimmer-Gembeck in Petherick, 2006; Laurenceau in sod., 2005), kažejo, da gre za spremenljivki, ki sta si med seboj zelo podobni in najverjetneje opisujeta podobna konstrukta, ki sta oba pomembna gradnika kakovostnega partnerskega odnosa. Patrick in sod. (2007) ugotavljajo, da se variable, povezane z intimnostjo, v regresijskih modelih kažejo kot najpomembnejši prediktorji zadovoljstva v zakonu (v primerjavi z osebnostnimi lastnostmi, diferenciacijo jaza, dolžino zakona, otroki, starostjo, delitvijo dela, dohodki in morebitnimi prejšnjimi zvezami partnerjev). Prav tako navajajo, da se pri faktorski analizi zadovoljstvo grupira le z variablami, vezanimi na intimnost, kar kaže na veliko podobnost med konceptoma, ki jih opredeljujeta spremenljivki. Tako avtorji zaključujejo, da zakonski partnerji najverjetneje vidijo oziroma razumejo občutja intimnosti v zakonu kot sinonim zadovoljstva z zakonom.

::NAMEN IN HIPOTEZE

Stališča do ljubezni, ki jih v svoji osnovi opredeljujejo ljubezenski stili po Leeju (1973/1976, v Hendrick in Hendrick, 1986), naj bi v končni fazi rezultati-

rala tudi v posameznikovem občutenju zadovoljstva z njegovim ljubezenskim odnosom ter z izraznostjo intimnosti v tem odnosu. Tu gre, kot smo zapisali zgoraj, za sorodna, morda celo ekvivalentna koncepta, zato smo ju v naši raziskavi opredelili kot dve neodvisni spremenljivki. Zanimali so nas torej različni vidiki zadovoljstva s partnerskim odnosom. Želeli smo odgovoriti na vprašanje, v kolikšni meri lahko s stališči do ljubezni (t.j. ljubezenski stili) napovemo zadovoljstvo in intimnost v partnerskem odnosu. Predpostavili smo, da lahko z modelom ljubezenskih stilov po Leeju (1973/1976, v Hendrick in Hendrick, 1986) pojasnimo statistično pomemben delež variance intimnosti in zadovoljstva s partnerskim odnosom. Na podlagi predhodnih študij (npr. Davis, 1999; Hendrick, Hendrick in Adler, 1988) in sorodnosti konstruktov, ki jih opredelujeta izbrani neodvisni spremenljivki, smo sklepali, da se bodo kot najpomembnejši napovedniki tako pri intimnosti kot tudi pri zadovoljstvu pokazali isti ljubezenski stili, pri čemer bosta imela največjo težo stila erosa in ludusa. Napovedna moč ostalih prediktorjev bo nižja. Poleg navedenega je bil naš namen preveriti še, ali lahko podobne povezave med navedenimi spremenljivkami, kot so jih ugotovljale predhodne študije, potrdimo tudi na slovenskem vzorcu.

::METODA

::1.1 Udeleženci

V raziskavi je sodelovalo 136 udeležencev. Od tega je bilo 98 (72,1 %) udeležencev ženskega spola in 38 (27,9 %) moškega. Povprečna starost udeležencev je bila 28 let, starostni razpon pa se je gibal med 17 in 72 leti. Glede na status je v raziskavi sodelovalo 78 študentov (57,4 %) z različnih fakultet, 50 zaposlenih (36,8 %), 8 udeležencev (5,9 %) pa na vprašanje o svojem statusu ni odgovorilo.

Udeleženci so se morali opredeliti tudi glede na stan. V obdelavo smo vključili le odgovore udeležencev, ki so bili v času raziskave v partnerskem razmerju (s partnerjem živiva ločeno; s partnerjem živiva skupaj; poročen).

Tabela 1: Frekvenca in delež udeležencev glede na stan.

Stan	f	%
v razmerju (s partnerjem živiva ločeno)	78	57,4
v razmerju (s partnerjem živiva skupaj)	23	16,9
poročen	35	25,7
Σ	136	100

::1.2 Pripomočki

V raziskavo smo vključili tri merske instrumente: lestvico stališč do ljubezni (LAS, Love Attitudes Scale), Sternbergovo lestvico ljubezni – del, ki meri intimnost (STLS, Sternberg Triangular Theory of Love Scale) ter vprašalnik zadovoljstva s partnerskim odnosom (CRI, Couples Relationship Inventory).

Vprašalnik zadovoljstva s partnerskim odnosom (CRI – Couples Relationship Inventory, Bergen, 2008)

Namen lestvice je določanje posameznikovega zadovoljstva v odnosu. Udeleženci v odstotkih od 0 do 100 ocenijo stopnjo zadovoljenosti na vsaki izmed naslednjih področjih partnerskega odnosa: predanost, medsebojno spoštovanje, intimnost, zvestoba, romantična čustva, zabava, iskrenost, čustvena naklonjenost, spolnost, denar, odgovornost, življenjski cilji, enakopravnost pri reševanju konfliktov, sporazumevanje, skupne vrednote, duhovna rast, starševstvo in obvladovanje jeze v medosebnih odnosih. Odgovore oziroma odstotke pri posameznih področjih je potrebno sešteti in jih deliti s številom področij (če je udeleženec odgovoril na vsa vprašanja, je to 18). O merskih karakteristikah avtorica ne poroča. Cronbachov alfa v našem primeru znaša ,95.

Sternbergova lestvica ljubezni (STLS – Sternberg Triangular Theory of Love Scale, Sternberg, 1987)

Vprašalnik temelji na Sternbergovi tranguarni teoriji ljubezni (1987). Vsebuje 45 postavk, ki se združujejo v tri podlestvice: intimnost, strastnost in zavezanost – po petnajst postavk skupaj. Ocenjevalna lestvica je 9-stopenjska (1 – nikakor ne drži; 5 – nevtralna ocena; 9 – povsem drži). Za končni rezultat seštejemo odgovore na posameznih lestvicah. Za namen naše raziskave smo uporabili samo lestvico intimnosti. Maksimalno število točk, ki jih posameznik na tej lestvici lahko doseže, je 135. Aron in L. Westbay (1996) poročata, da znaša Cronbachov alfa za to lestvico ,85. V našem primeru znaša alfa koeficient ,95.

Lestvica stališč do ljubezni (LAS – Love Attitudes Scale, Hendrick in Hendrick, 1986)

Vprašalnik izhaja iz Leejeve teorije ljubezenskih stilov (1973/1976, v Hendrick in Hendrick, 1986). Vsebuje 42 vprašanj, ki ustrezajo šestim podlestvicam: eros, ludus, storge, pragma, mania in agape. Namen vprašalnika je določitev stopnje izraženosti posameznega ljubezenskega stila. Udeleženci morajo na petstopenjski lestvici označiti, v kolikšni meri se strinjajo s posamezno postavko. Ocenjevalna lestvica je 5-stopenjska, pri čemer ocena 1 pomeni "sploh se ne strinjam", ocena 5 pa "popolnoma se strinjam". Za rezultat na posamezni lestvici je potrebno sešteti odgovore na postavke te lestvice. Dosežek na posamezni lestvici se nahaja v razponu med 7 in 35 točkami, pri čemer pomeni višji rezultat višjo stopnjo izraženosti merjenega ljubezenskega stila. Avtorja

poročata, da alfa koeficienti za vse stile razen za storge (tu je alfa koeficient znašal ,62) presegajo vrednost ,70. Na našem vzorcu smo dobili sledeče alfa koeficiente zanesljivosti: eros ,80; ludus ,42; storge ,67; pragma ,67; mania ,66 in agape ,78.

Udeležence smo povprašali tudi o njihovem spolu, starosti, trenutnem stanu in poklicu oziroma izobrazbi.

::1.3 Postopek

Podatke smo zbirali po metodi snežne kepe. Vprašalnik, ki je bil v elektronski obliki dostopen na spletu, smo po elektronski pošti posredovali sorodnikom, prijateljem in znancem ter jih prosili, naj ga izpolnijo in tudi sami posredujejo naprej. Povezavo, na kateri je bil vprašalnik dostopen, smo objavili tudi na spletnih straneh, forumih in spletnih skupnostih (npr. Facebook). Nekaj natisnjenih izvodov vprašalnikov smo udeležencem, ki dela z računalnikom niso vajeni (starejši), razdelili tudi osebno. Podatke smo zbirale dva meseca.

::REZULTATI

O normalnosti porazdelitev posameznih spremenljivk, katerih aritmetične sredine in standardne deviacije so prikazane v tabeli 1, smo sklepali na podlagi testa asimetrije in sploščenosti. Odstopanje omenjenih mer je pri spremenljivkah eros, ludus, intimnost in zadovoljstvo izven okvira dveh

Tabela 1: Aritmetične sredine, standardne deviacije ter asimetrija in sploščenost porazdelitev vseh spremenljivk

	<i>M</i>	<i>SD</i>	Asimetrija		Sploščenost	
			As	SE	Spl	SE
LAS						
eros	27,44	4,93	-,782	,208	,563	,413
ludus	14,34	3,55	,528	,208	,177	,413
storge	21,87	5,15	-,197	,208	-,197	,413
pragma	18,86	4,55	,197	,208	-,080	,413
mania	19,76	5,46	,067	,208	-,219	,413
agape	25,29	5,00	-,154	,208	-,751	,413
STLS						
intimnost	120,14	16,95	-2,34	,208	6,66	,413
CRI						
zadovoljstvo	83,14	15,85	-2,42	,208	7,17	,413

standardnih napak in je tako statistično pomembno. Ostale spremenljivke se porazdeljujejo normalno.

V tabeli 2 so prikazani Spearmanovi ρ koeficienti korelacij med posameznimi ljubezenskimi stili, intimnostjo in zadovoljstvom v partnerskem odnosu ter njihova statistična pomembnost. Natančneje si pogledjmo korelacije med posameznimi ljubezenskimi stili in intimnostjo oziroma zadovoljstvom. Intimnost pomembno pozitivno korelira z ljubezenskima stiloma eros in agape, nekoliko nižja, a še vedno pomembna je tudi korelacija s stilom storge. Ljubezenska stila eros in agape pomembno pozitivno korelirata tudi z zadovoljstvom v partnerskem odnosu. Statistično pomembno negativno korelacijo z intimnostjo in zadovoljstvom kaže stil ludus. Ljubezenska stila pragma in mania z intimnostjo oziroma zadovoljstvom v partnerskem odnosu ne kažeta pomembne povezanosti.

Tabela 2: Korelacije med ljubezenskimi stili in intimnostjo oziroma zadovoljstvom v partnerskem odnosu (Spearmanovi ρ koeficienti) ter njihova statistična pomembnost

	1	2	3	4	5	6	7	8
LAS								
1. eros	/	-,225**	,110	,046	,275**	,457**	,655**	,533**
2. ludus		/	-,010	,188*	-,202*	-,215*	-,230**	-,260**
3. storge			/	,281**	,028	,215*	,212*	,133
4. pragma				/	,158	,021	,088	-,017
5. mania					/	,350**	,094	,058
6. agape						/	,378**	,296**
STLS								
7. intimnost							/	,696**
CRI								
8. zadovoljstvo								/

Opombe. ** $p < ,01$; * $p < ,05$

Z modelom spremenljivk, ki ga sestavljajo ljubezenski stili (LAS), lahko pojasnimo 26,5 % (populacijski $R^2 = ,231$) variance v zadovoljstvu s partnerskim odnosom (CRI); $SE = 13,898$, $F = 7,767$, $p = ,000$. Pri pojasnjevanju totalne variance zadovoljstva s partnerskim odnosom ima statistično pomembno vlogo ($p < ,05$) le stil eros, medtem ko pojasnjevalna vloga ostalih ljubezenskih stilov ni pomembna. Model ljubezenskih stilov pojasni tudi 45,3 % (populacijski $R^2 = ,427$) variance intimnosti (STLS); $SE = 12,830$, $F = 17,778$, $p = ,000$. Tudi v tem primeru je edini statistično pomemben prediktor ljubezenski stil eros.

Tabela 3: Prispevek posamezne neodvisne spremenljivke (ljubezenski stili) k pojasnjevanju variance intimnosti ter zadovoljstva s partnerskim odnosom

	CRI – zadovoljstvo			STLS – intimnost		
	beta	t	p	beta	t	p
LAS						
eros	,482	5,542	,000	,615	8,186	,000
ludus	-,098	-1,231	,220	-,059	-,854	,395
storge	,141	1,728	,086	,127	1,810	,073
pragma	-,075	-,916	,361	,007	,104	,918
mania	-,069	-,822	,413	-,050	-,679	,498
agape	-,021	-,234	,815	,063	,793	,429

::INTERPRETACIJA

Zanimalo nas je, v kolikšni meri lahko s stališči do ljubezni (t.j. ljubezenski stili) napovemo zadovoljstvo in intimnost v partnerskem odnosu. Predpostavili smo, da bo delež pojasnjene variance v intimnosti in zadovoljstvu s partnerskim odnosom statistično pomemben, kar so naši rezultati tudi potrdili. Na podlagi ugotovitev predhodnih študij (npr. Davis, 1999; Hendrick, Hendrick in Adler, 1988) smo predvidevali, da se bosta kot prediktorja z največjo napovedno močjo izkazala stila eros in ludus. Naši rezultati sicer potrjujejo ugotovitve nekaterih predhodnih raziskav (npr. Hendrick in Hendrick, 1989; Davis in Latty-Mann, 1987, v Hendrick in Hendrick, 1989) in kažejo, da med ljubezenskimi stili z intimnostjo in zadovoljstvom s partnerskim odnosom najvišje korelirajo eros, agape in ludus (ludus negativno), nekoliko nižjo, a še vedno pomembno korelacijo z intimnostjo kaže tudi storge. Kljub temu pa se – v nasprotju s pričakovanji – kot edini ljubezenski stil, ki pomembno napoveduje intimnost in zadovoljstvo, izkaže le eros. Na tem mestu velja najprej omeniti nizko zanesljivost, ki jo je na našem vzorcu pri vprašalniku LAS pokazala lestvica stila ludus (,42). (Poleg tega so tudi zanesljivosti pri stilih storge, pragma in mania nižje od ,70.) Odgovor, zakaj se dobljeni rezultati razlikujejo od pričakovanih, lahko skušamo poiskati tudi v korelacijski tabeli (tabela 2), iz katere je razvidno, da med ljubezenskimi stili prihaja do več pomembnih korelacij. Če se osredotočimo na eros, lahko vidimo, da kaže pomembno pozitivno korelacijo s stiloma mania in agape, pomembno negativno pa s stilom ludus. Večino variance, ki bi jo sicer lahko pojasnil ludus ali morda tudi kateri drugi stil, tako pojasni že sam eros, zato napovedna moč ostalih stilov ni statistično pomembna.

Pomembno povezanost intimnosti z ljubezenskimi stili eros, agape, ludus

in storge, ne pa tudi s stiloma mania in pragma lahko skušamo pojasniti ob pomoči samih definicij teh konstruktov. V kontekstu Sternbergove trikotne teorije (1986) intimnost opredeljujejo občutja bližine, povezanosti in topline v ljubečem odnosu, pomembno vlogo igrajo tudi želja delati za dobro drugega, doživljanje sreče z ljubljeno osebo, posebno spoštovanje in vzajemno razumevanje, prejemanje in dajanje emocionalne opore, intimna komunikacija ipd. Ljubezenski stil eros naj bi imel nekaj podobnih lastnosti. To so npr. odkritost v odnosu do partnerja, močna čustva, usmerjena na partnerja in visoko vrednotenje ljubezni (Hendrick in Hendrick, 1986). Glavni atribut ludusa je ljubezen kot interakcijska igra z različnimi partnerji. Ljubezen je manipulativna, čustva so plitka in nimajo intimnega pomena kot pri erosu. Posameznik, pri katerem prevladuje ta stil, se otepa emocionalne intenzitete s strani drugih (Hendrick in Hendrick, 1986; Hendrick in Hendrick, 1989). Navedeno se ujema tudi z našimi rezultati, ki so pokazali statistično pomembno negativno korelacijo med ludusom ter intimnostjo. Agape kaže pozitivno povezavo z intimnostjo, kar ni presenetljivo. Gre namreč za stil, ki v prvi vrsti zajema veliko požrtvovalnost ter podarjanje sebe in svoje ljubezni drugemu, pri čemer pa posameznik za to ne pričakuje povračila (Hendrick in Hendrick, 1986). Ljubezenski stil storge vključuje nagnjenje k združevanju ljubezni in prilateljstva. Ljubezen ni ognjevita pač pa je trajna, trdna in prizemljena (Hendrick in Hendrick, 1986). Tako ne preseneča, da tudi storge v naši in tudi nekaterih predhodnih raziskavah (npr. Hendrick in Hendrick, 1989) kaže pozitivno povezanost z intimnostjo, četudi je ta nekoliko nižja kot pri stilih eros, ludus in agape.

Stila, ki se v naši raziskavi z intimnostjo ne povezujeta pomembno, sta mania in pragma. Mania kaže v smeri t.i. manične ljubezni, ki izhaja iz temeljne negotovosti vase in v partnerja, značilna pa naj bi bila predvsem za obdobje mladostništva. Vemo, da je eden ključnih atributov tega obdobja oblikovanje identitete (Marjanovič Umek in Zupančič, 2004). Zimmer-Gembeck in Petherick (2006) ugotavljajo, da ima formacija osebne identitete (predvsem spolne identitete) velik pomen pri doseganju intimnosti in zadovoljstva v partnerskem odnosu. Tako lažje razumemo, zakaj prihaja v primeru manie do nekonsistentnih povezav z intimnostjo in zadovoljstvom. Pragma se nanaša na racionalno preračunljivost in osredotočenost na zaželene attribute pri partnerju. Morda bi bilo tu pričakovati pomembne negativne korelacije z intimnostjo in zadovoljstvom, saj je ključni vidik partnerskega odnosa v tem primeru predvsem njegova pragmatična, torej uporabna vrednost, vendar pa tako kot naša tudi predhodne raziskave pri stilu pragma (prav tako pa tudi pri stilu mania) niso ugotovile konsistentnih povezav z intimnostjo ali zadovoljstvom v odnosu (npr. Hendrick in Hendrick, 1989; Davis, 1999; Hendrick, Hendrick

in Adler, 1988). Zanimiva ugotovitev, do katere pridemo na podlagi korelacij posameznih stališč do ljubezni z intimnostjo in zadovoljstvom v partnerskem razmerju, je podobna spoznanjem, ki so jih navedli že S. Hendrick, Hendrick in Adler (1988). Da bi dosegli zadovoljstvo v odnosu sta enako pomembna na eni strani strastnost in odkritost (ki ju v največji meri uokvirja stil eros in morda tudi agape), na drugi pa čim nižja manipulativnost in neresnost v smislu dojemanja ljubezni kot igre (kar je značilno za ludus).

Nadalje smo preverjali tudi povezavo med intimnostjo in zadovoljstvom v odnosu. Visoka korelacija med njima potrjuje ugotovitve preteklih študij (npr. Steil, 1997; Prager, 1997; Sanderson in Evans, 2001; Zimmer-Gembeck in Petherick, 2006) in kaže v smeri spoznanj Patricka in sod. (2007), da gre najverjetneje za konstrukta, ki sta v svojem pomenu razumljena kot sinonima in sta tako pomembno odvisna drug od drugega. O soodvisnosti in ciklični povezanosti intimnosti in zadovoljstva poročata tudi C. Sanderson in S. M. Evans (2001). Avtorici med drugim ugotavljata, da posamezniki, ki imajo več z intimnostjo povezanih ciljev, svoje vedenje usmerjajo v doseganje teh ciljev, kar ima za svojo posledico dvig zadovoljstva v odnosu. Tudi M. J. Zimmer-Gembeck in J. Petherick (2006) poudarjata pomen usmerjenosti k intimnosti v odnosu s partnerjem, kar dviguje motivacijo za njune intimne interakcije in tako vodi k večjemu zadovoljstvu v odnosu. Na tem mestu je zanimiva tudi ugotovitev, da posameznikovi z intimnostjo povezani cilji napovedujejo njegovo percepcijo tovrstnih ciljev pri partnerju (svojega partnerja vidijo skozi t.i. intimnostno obarvana očala), te percepcije pa so nadalje pomembno povezane z zadovoljstvom v njunem razmerju (Ptacek in Dodge, 1995, Ruvolo in Fabin, 1999, v Sanderson in Evans, 2001). O podobnih spoznanjih na področju partnerskih in zakonskih zvez poročajo še Laurenceau in sod. (2005), Cordova, Gee in Warren (2005) ter Malone in Malone (1987, v Patrick, Sells, Giordano in Tollerud, 2007).

Rezultati, ki smo jih pridobili na slovenskem vzorcu, kažejo pomembne vzporednice z rezultati predhodnih študij, opravljenih večinoma na ameriških vzorcih. Podobne povezave med stališči do ljubezni, intimnostjo in zadovoljstvom v odnosu, kot so jih ugotavljale predhodne študije, lahko tako potrdimo tudi na slovenskem vzorcu. Zanesljivost lestvic intimnosti (STLS) in zadovoljstva v partnerskem odnosu (CRI) je primerna (v obeh primerih znaša ,95), nižja pa je zanesljivost lestvic vprašalnika LAS – najnižja za ljubezenski stil ludus, kjer znaša le ,42 (koeficient zanesljivosti je tudi pri stilih storge, pragma in mania nižji od ,70). V prihodnjih študijah na slovenskih vzorcih bi tako veljalo razmisliti o ustreznosti uporabe tega vprašalnika.

Opozoriti velja na nekatere omejitve in pomanjkljivosti pristopa naše študije. Eno izmed teh vidimo v samem vzorcu, v katerega so bili vključeni

predvsem mladi, posebej študentje. V naslednjih študijah s tega ali sorodnega področja bi tako veljalo paziti na enakomernejšo starostno strukturo vzorca, ki bi bil tako bolj reprezentativen. Vključitev več udeležencev srednjih let in starostnikov bi utegnila spremeniti naše rezultate, saj naj bi imeli ti več izkušenj s partnerskimi odnosi. Prav tako bi bilo ustrezno uporabiti katere druge mere intimnosti in zadovoljstva v odnosu. Kot mero intimnosti smo namreč uporabili le eno izmed treh lestvic vprašalnika STLS in jo tako torej izvzeli iz širšega konteksta, o vprašalniku zadovoljstva z odnosom CRI pa imamo le malo podatkov (npr. merske karakteristike), prav tako pa je objavljenih le peščica raziskav, v katerih so ga uporabljali.

Čeprav smo uspeli z modelom ljubezenskih stilov po Leeju (1973/1976, v Hendrick in Hendrick, 1986) pojasniti statistično pomemben delež variance v intimnosti in zadovoljstvu s partnerskim odnosom (pri čemer se je kot napovednik z največjo težo pokazal eros), pa je jasno, da enačba, s katero bi lahko napovedali zadovoljstvo v partnerskem odnosu, vključuje več kot le to, saj ostaja v obeh primerih – tako pri napovedovanju intimnosti kot tudi pri napovedovanju zadovoljstva – delež variance, ki ga še nismo uspeli pojasniti, nezanemarljiv. Tako v naši kot v predhodnih študijah se konsistentno kaže tudi, da se z zadovoljstvom ne povezujejo vsi ljubezenski stili (pragma, mania, storge). V prihodnje bi bilo zanimivo raziskati, kako je z vzročnimi povezavami med konstrukti s področja, ki zajema partnerska razmerja. Gre sicer za obsežno področje, ki ga uokvirjajo številne spremenljivke in tako predstavlja plodna tla za nadaljne raziskave. Zanimivo bi bilo preveriti tudi, ali obstajajo razlike v izoblikovanju ljubezenskih stilov ter stopnji intimnosti in zadovoljstva s partnerskim odnosom upoštevajoč posameznikove vrednote, veroizpoved in morda tudi socialno ekonomski status. Eno izmed vprašanj, na katerega bi se lahko osredotočile prihodnje študije, je, ali so osebe, ki so prvič v zakonski zvezi, s svojim partnerskim odnosom bolj zadovoljne kot tiste, ki so bile že večkrat poročene. Preveriti bi veljalo še, kako se te osebe med seboj razlikujejo v svojih stališčih do ljubezni. Predlogi, ki jih navajamo, so le ščepec tega, kar bi veljalo v prihodnje raziskati, saj je obseg problematike partnerskih odnosov velik.

Z našo raziskavo smo uspeli nekoliko bolje razjasniti nekaj vprašanj s področja ljubezni in zadovoljstva v partnerskih odnosih, zanimalo pa nas je še, ali lahko potrdimo nekatere ugotovitve preteklih študij tudi na slovenskem vzorcu. Vendar pa se v prostoru, ki ga opredeljujejo variable, vezane na intimno partnerstvo, še vedno porajajo številna nerazjasnjena vprašanja. Gre za obsežno področje, ki ga gotovo ni moč zajeti v eni sami študiji, in tako čaka raziskovalce še mnogo izzivov, s katerimi se lahko spoprimejo, da bi mogli dodati nov kamenček v mozaik razumevanja partnerskih odnosov.

::LITERATURA

- Arnold, M. E. in Thompson B. (1996): "Love Style Perceptions in Relation to Personality Function." V: *Journal of Social Behaviour and Personality*, 11, str. 425-438.
- Aron, A. in Westbay, L. (1996): "Dimensions of the Prototype of Love." V: *Journal of Personality and Social Psychology*, 70, str. 535-551.
- Bergen, C. (2008). "Couples Relationship Inventory." Povzeto 12. decembra 2008 s strani <http://www.therapy4life.com/>.
- Blais, M. R, Sabourin, S., Boucher, C. in Vallerand, R. J. (1990): "Toward a Motivational Model of Couple Happiness." V: *Journal of Personality and Social Psychology*, 59, str. 1021-1031.
- Cordova, J. V., Gee, C. B. in Warren, L. Z. (2005): "Emotional Skillfulness In Marriage: Intimacy As A Mediator Of The Relationship Between Emotional Skillfulness And Marital Satisfaction." V: *Journal of Social and Clinical Psychology*, 24, str. 218-235.
- Davis, K. E. (1999): "What attachment styles and love styles add to the understanding of relationship commitment and stability." V: J. M. Adams in W.H. Jones (ur.): *Handbook of interpersonal commitment and relationship stability*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, str. 221-237.
- Hendrick, C. in Hendrick, S. S. (1986): "A Theory and Method of Love." V: *Journal of Personality and Social Psychology*, 50, str. 392-402.
- Hendrick, C. in Hendrick, S. S. (1989): "Research on Love: Does it Measure up?" V: *Journal of Personality and Social Psychology*, 56, str. 784-794.
- Hendrick, S. S., Hendrick, C. in Adler, N. L. (1988): "Romantic Relationships: Love, Satisfaction, and Staying Together." V: *Journal of Personality and Social Psychology*, 54, str. 980-988.
- Hodgins, H. S. in Liebeskind, E. (2003): "Apology versus defense: Antecedents and consequences." V: *Journal of Experimental Social Psychology*, 39, str. 297-316.
- La Guardia, J. G. in Patrick, H. (2008): "Self-Determination Theory as a Fundamental Theory of Close Relationships." V: *Canadian Psychology*, 49, str. 201-209.
- Laurenceau, J. P., Rovine, M. J in Barrett, L. F. (2005): "The Interpersonal Process Model of Intimacy in Marriage: A Daily-Diary and Multilevel Modeling Approach." V: *Journal of Family Psychology*, 19, str. 314-323.
- Leak, G. K. in Cooney, R. R. (2001): "Self-determination, Attachment Styles, and Well-being in Adult Romantic Relationships." V: *Representative Research in Social Psychology*, 25, str. 55-62.
- Marjanovič Umek, L. in Zupančič, M. (2004): Razvojni psihologija. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Patrick, S., Sells, J. N., Giordano, F. G. in Tollerud, T. R. (2007): "Intimacy, Differentiation, and Personality Variables as Predictors of Marital Satisfaction." V: *The Family Journal*, 15, str. 360-368.
- Prager, K. J. (1997): *The Psychology of Intimacy*. New York: Guilford Press.
- Sanderson, C. A. in Evans, S. M. (2001): "Seeing one's partner through intimacy-colored glasses: An examination of the processes underlying the intimacy goals-relationship satisfaction link." V: *Personality and Social Psychology Bulletin*, 27, str. 463-473.
- Sternberg, R. J. (1986): "A Triangular Theory of Love." V: *Psychological Review*, 93, str. 119-135.
- Zimmer-Gembeck, M. J. in Petherick, J. (2006): "Intimacy dating goals and relationship satisfaction during adolescence and emerging adulthood: Identity formation, age and sex as moderators." V: *International Journal of Behavioral Development*, 30, str. 167-177.